

A LAP ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egy évre	6 frt. — k r
Fél évre	3 „ — „
Negyed évre	1 „ 50 „
Egyes szám ára	6 „
Külföldre egy évre	8 „ — „

Ezen lap megjelenik
hetenkint kétszer:
vasárnap és csütörtökön.

SZÉKELYFÖLD.

Közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi hirlap.

Hirdetések közlési díja:

minden egy hasábos garmond
sorért vagy annak térfogatáért
4 kr, s minden egyszeri közlés
után 30 kr bélyegdíj fizetendő.
Nagy és többször közlendő
hirdetményt a kiadóhivatal ár-
kedvezményben részesít.

A „Nyilttér“ rovatban
közlendő cikkek soronkint
10 kr d. 3rt közöltnék.

SZERKESZTŐSÉG:

KÉZDI-VÁSÁRHELYTT:

Szabó Albert könyvnyomdájában.

CSIK-SZEREDÁN:

Sprencz György szerkesztő lakásán.

KIADÓ-HIVATAL:

KÉZDI-VÁSÁRHELYTT:

Szabó Albert könyvnyomdájában.

CSIK-SZEREDÁN:

Györgyjakab Márton nyomdabérlőnél.

A lap tartalmát illető közlemények a szerkesztőségekben, az előfizetések, hirdetmények, nyilttéri cikkek, stb. a kiadóhivatalokban fogadtatnak el.

A párbajról 104 évvel ezelőtt.

Társadalmi életünknek tagadhatatlanul egyik keresztényellenes, korcs szüleménye a párbaj. Mert bármennyire iparkodjanak is a modern párbajozó lovagok a becsületért párbajban megölt ellenfél párolgó vére felett lelkiismeretüket megnyugtanni: a lelki furdalás, mint a testvérgyilkos Kaint, örökké fogja üldözni, s ez minden perczen, minden alkalommal hangosan kiáltja a párbajban győztes és becsületét megmentettnek hívó vitéz fülébe: Ezt te ölted meg. Hiában, mert csak a valódi erkölcsiség érzékével nem bíró becsületkereső; csak a becsületről hamis fogalmakkal bíró s ez iránt elfogult lovag; csak az Istentől adott életet becsülni nem tudó s azt, mifelett hatalma nincs, magától és másától elvenni, elrabolni elég vakmerő és a valódi vallásosságot nélkülöző egyén vetemedhetik párbajra, a józan gondolkodás és tiszta felfogás által semmi módon nem igazolható viadal gyakorlására s az állati szenvedély vad kitörései által szentesített velt és szabadalmazott gyilkosság eme nemére.

A párbajozó már az elmondottak szerint sem lehet vallásos egyén; de jó hazafi sem lehet.

A hazának szüksége van minden egyes polgár életére és munkásságára már az apagyilkosnak is megkegyelmezni kész legnagyobb magyarnak, Széchenyi Istvánnak, meleg honfiai felfogása szerint is. Eltekintve tehát e tárgy vallási olda-

lától, csupa hazafiui szempontból sem teheti ki egy valamire való honpolgár sem a saját, sem ellenfele életét a halál veszedelmének. Ez oly igazság, melylyel ellenkezőt csak a valódi vallásosság és honfiai kötelesség iránt közönyös párbaj-pártolók állíthatnak.

Ily eszmék és gondolatok világlanak ki II. József császárnak a párbajról ezelőtt 104 évvel kelt leveléből, mely a „Westungarischer Grenzbote“ cz. lapban jelent meg nem régiben. Nem tehetjük, hogy az abból merithető tanulságok tekintetéből s fennebbi állításaink megerősítésére azt a párbaj eszméje iránt elfogult s azért rajongó honfitársaink szíves figyelmébe ajánlván, ne közöljük. A levél szóról szóra így hangzik:

„Tábornok ur!

Gróf Károlyt s Van der Werst századost azonnal küldje fogságba. A gróf fiatal és heveskedő és születésénél s a becsületről való hamis fogalmainál fogva elfogult. A százados régi katona, ki minden dolgot pisztolylyal és karddal akar rendezni s a ki az ifjú gróf kihívását azonnal szenvedélyesen fogadta. Én nem akarom és nem tőröm hadseregemnél a párbajt; megvetem azoknak elveit, kik a párbajt védik, ezt igazolni törekednek s egymást hidegvérrel átdöfik. Ha oly tisztjeim vannak, kik az ellenség részéről fenyegető veszélylyel vitézül szembeszállnak, azokat nagyra becsülöm. Azon közöny, melyet ilyen alkalmaknál a halállal szemközt tanusítanak, hazájuknak s önmaguknak dicsőségére

Vigasztalódás.

Hasztalan udvarlása után Arslányinak, ime, Szép nagysám elalél, s ő szalad orvos után. „Mondja csak, orvos, a bajt.“ „Szi-v-tá-gu-lás.“ „Csak? ... Örülök: Ugy, e szerint, valahogy majd beférke-zem ám!“

Adonis.

Jó mama, mit tesz ez, hogy: „Adonis“? [Azt, hogy adó nincs?] Kérdi bebéje mamát, kit kapitánya hiv ügy. És folytatja tovább: Mama, szólj, hisz a had- [nagy ur is ma] Mondta: „Adonis“, a mint — pénzedet adtad [oda].

Kossuth képe a kiállításon.

Képedet az epigon s profán kor gáncsa bi- [ralja ...] Bálványunk! mosolyogj ... Vésve szívünkbe [van az!] Élethűn ragyog arcod lángja, fejed hava ott, [s nincs] Művész, jobban a ki festene, mint szí- [veink!] Krisztus képe Verónika kendőjén [bizonyára] Szentebb volna ma is, mint Raphael művei.

Bíró Pál.

válík. Ha azonban olyanok vannak köztük, kik ellenségeik gyűlölete s boszujának mindent készek feláldozni, ezeket megvetem; én ezeket semmivel sem tartom jobbnak egy római gladiatornál. Alakítsanak a két tisztt felett hadbíróskodó, vizsgálja meg vizálykodásuknak okát azon részrehajlatlansággal, melyet én minden bírótól megkövetelek, s a ki vétkes lesz, az legyen a sors és a törvénynek áldozata.

Oly barbar szokást, mely a Tamerlanok és Bajazetek századába illik s melynek egyes családokra nézve oly gyakran szomorú következményei voltak, elnyomni s büntetni akarok, és pedig akkor is, ha ez katonatisztjeimnek felétől is megfosztana.

Még vannak emberek, kik a hősiesség jellemével a jó alattvalónak jellemét egyesítik, s ilyen csak az lehet, ki az államnak törvényeit tiszteli.

Ezen kéziratomat egy napiparancsban közölni kívánom a tisztekkel, hogy mindenki ismerje erre vonatkozó gondolkodásmódomat.

Laxenburg, 1781. aug. 17.

József s. k.“

Ezen fenséges gondolkodásmódról tanuskodó levélből kitűnik, hogy hol és mikor van hivatal minden honpolgár áldozatul hozni életét a hazáért; kitűnik az állam törvényeinek tiszteletben tartását sürgető kötelezettség; kitűnik, hogy egy részrehajlatlan bíróság mily szépen oldhatna meg minden párbaj-ügyet. Egy ily értelmű felsőbb rendelet a mai modern, már-már a kocsisok és csizmadinasok közt is táplálékot lelő, napról napra nevetségesebbé válni kezdő párbaj.

A lovak reparálója.

— Rajz —

Mikszáth Kálmántól.

Ilyen hivatal is csak Magyarországon van. Egyszer valami nagyobb kihágási ügyben mint tanu voltam beidéztve a bíróság elé. Voltunk vagy huszan tanuk, falusiak, városiak a társadalom különböző rétegeiből.

Legjobban felűnt nekem egy tömzsi ember, simára borotvált képpel, ravasz, apró szemekkel, hegyes állal, félig paraszt, félig uri viseletben. Kántoros tubákszinű gérokk volt rajta s alul szűrposztó magyar nadrág.

— Mi a neve? — kérde tőle a bíró.

— Mikulik János.

— Hány éves?

— Ötvenegy.

— Mi a foglalkozása?

Tétovázni látszott egy darabig, majd hirtelen hadarta: — Kereskedni szoktam.

A mire csöndes derűtlenség fénylett a falusiak arcán.

Zordonan nézett körül, majd alázatos nyá-jassággal jegyzé meg:

— Csak tessék, kérem, oda irni, hogy „kereskedő“.

A bíró fel is írta, a mit bediktált, s miután kikérdezte, elbocsátotta.

bajozásoknak véget vetne, s így még eleje vétetné a botrányos módon üzött gyilkosságoknak; sok drága élet lenne megmentve a családoknak, a társadalomnak és hazának, mert rendesen az vérzik el, a ki mindezeknek több szolgálatot tehetne. A párbaj eszméjének védelme tulajdonképpen a mai modern gondolkodásmóddal s a haladó kor eszméjével sem egyeztetethető össze.

Felvidéki.

Hangok a Székelyföldről.

Ma, midőn az erdélyrészi magyar közművelődési egyesület iránt országsszerte oly élénk érdeklődés és áldozatkészség mutatkozik, lehetetlen kétségbe vonnunk azon tényt, hogy napjainkban már, Istennek hála, valahára az anyaország értelmiségéből is hovatovább többen és komolyabban gondolnak Erdély nemzetiségi viszonyaira és így magyar ajku lakosságára.

Ideje is már valahára, hogy ugy az ország közvéleménye, valamint a magas kormány egy kissé tüzetesebben, több tapintattal s tán határozottabb jóakarattal is foglalkozzanak az erdélyi részekkel, és hogy ennek belviszonyait alaposabban tanulmányozzák, sőt ne csak hogy foglalkozzanak az erdélyrészi magyarsággal, hanem tegyenek is már ennek érdekében valahára valamit; mert különben nincs messze az idő, a midőn Erdélyben a jelenlegi tényálladék kárlehetetlen logikájánál fogva épen a magyarajku lakosság tulnyomó részének koldussá kell válnia. Már pedig annyi bizonyos, hogy ha egyszer ez a nép koldussá lett, a jelenlegi tényállás kárlehetetlen logikájánál fogva nem katholicussá, hanem okvetlenül oláhává változik.

— Jöjjön a következő tanu.

Hanem engem érdekelt az originális alak, s mikor kimentünk a megyeház udvarára, megszólítottam a falusiakat:

— Miféle ember az a Mikulik János?

— Hja, nagyon furcsa mestersége van annak.

— Hát nem kereskedő?

— Azt nem mondhatnám, hogy nem ...

— És mivel kereskedik?

— A lovak erkölceit reparálja, kérem alásan.

— No, még ilyet se hallottam.

— Elhiszem, kérem, mert ilyen csak egy van Magyarországon.

— Aztán hogy reparálja a lovakat?

— Eljár a vásárokra. Ott van ez minden lóvásáron, a mi Dunán innen esik.

— Tehát amolyan lócsiszár-féle?

— Dehogyan az, dehogyan. Sohasem vett az egyetlen lovat sem.

— Mi az ördögöt csinál akkor ott?

— Hogy mit csinál? Lődörög a lovak közt, ismerkedik a vásárosokkal, megnézeget minden lovat, beleüti az orrát minden alkudozásba, s ha csak teheti, megrontja a felek közt az alkut, hibákat talál a lovon, vagy lebeszéli a vevőt.

— De mi haszna van ebből? — kérdeztem csodálkozva.

A „Székelyföld“ tárczája.

Epigrammák.

Gábor Áron.

Gábor főangyal vala Krisztus hirnöke hajdan, Hirdetvén, hogy Megváltó fog szállni e földre. Így te valál a szabadság hirnöke, ágyukat [öntvén,] Dörgöket, hymnust a szabadság tiszteletére. Mint Áronnak vesszeje forrást nyit vala haj- [dan:] Kardod előtt önkény szikláibul áradta forrás, Szent forrása szabadságunknak, oly enyhet- [adólág!] Vérmezein a magyar Hellásznak ez [a kicsiny ér most] Áldásos folyam ... Ime, tekints rá égi ho- [nodbul] S csillogjon szemeidben öröm szent könyűje [ott fenn,] Látva szabadnak e hont, s nevedet, hős vér- [tanu, áldva,] Nagy nevedet, mely szent leszen itt, mig [székelyeket lát] Isten napja a róna fölött, mosolyogva sírodra, Melyen ezernyi virág nyit majdani osz- [lópod alján.] Vad, haragos, zugó Nemerénk sem fogja le- [törni] Sírodról e virágokat, — arra ha zug — hanem [inkább] Illatot és hirtő vizet a messze világba felőlde.

Pedig ki merné kétségbe vonni azon igazságot, hogy a mily mérvben pusztul és szegényedik Erdélyben a magyar elem, ép oly arányban veszíti erejét és befolyását, és hogy a mily arányban csökken erkölcsi ereje, befolyása, oly arányban tágulnak mind azon kötelek, melyek Erdélyt, Magyarország keleti védbástyáját, az anyaországhoz láncolják?

Már pedig, ha a jelenlegi viszonyokon helyes belátás, tapintatosabb politika folytán minél hamarabb lényeges és érdemleges változtatások nem eszközöltetnek, ha a magyar elem tulnyomó nagy része jövőben is csak a modern állam terheiben részesítették, a nélkül, hogy annak javadalmához is hozzájárni engedtetnék: ezen esetben mindazon kötelek is, melyek Erdélyt a magyar államhoz fűzik, oly gyengékké válhatnak, hogy azokat már az első vihar szétszakíthatja.

Az elmondottakból kifolyólag tehát, azt hiszem, éppen nem felesleges, sőt feltétlenül szükséges, hogy most, midőn az egész ország értelmiségének figyelmé felénk is fordul, az erdélyrészi viszonyokat, de különösen itt a magyar nemzetiségű lakosság zömének viszonyait, a lehető legszélesebb körben ismeressük, hogy az anyaországban lakó boldogabb sorsu testvéreinknek, a nemzet minden egyes tagjának kellő alkalma legyen helyzetünket a maga száraz, elszomorító valójában felfogni és elbírálni.

Hadd lássuk tehát egy kissé közelebből, milyen Erdélyben a magyarság tulnyomó nagy részének jelenlegi helyzete!

A mióta a magyar állam vissza nyerte önkormányzati jogát, óriási erőfeszítéseket tesz; de halad is hatalmasan, hogy a nyugateurópai államok sorában az öt megillető helyet kiérdemlje. S mintán polgárai roppant erőfeszítésének eredménye részben vasutak, csatornák, vizek szabályozása s más közhasznú intézményekre fordítatik: viszont képesítetnek is ezeknek segédelmével a fokozott terhek elviselésére, míg Erdély azon részén, hol éppen az erdélyrészi magyarság tulnyomó nagy része lakik, csak a fokozott terheket ismerik.

Csak egy pillantás az erdélyi részek térképére, és ha tudjuk, hogy melyik részben lakik tömegesebben a magyarság, azonnal szembe tűnik az a józan észszel semmi-kép sem indokolható szomorú tény, hogy éppen azon vidékek, melyeken a székelyek laknak, az Erdélyt különben is gyéren behálózó vasutak által szembe ötlő és feltűnő módon kikerültetnek. Szóval: tény az, hogy a szinte ötszáz ezer lelket számláló és így az erdélyrészi magyarságnak több mint kétharmadát képező székelységnek ma még, úgy szólván, egy talpalattnyi vasútja sincs. Holott még egy másik komoly pillantás a Közép-Európa keleti részét ábrázoló térképre, és azonnal szembe tűnik, hogy a ma-

gyar birodalom legtermészetesebb, leghelyesebb keleti vasut-vonalának, a melylyel sem az Oláhország déli részén Orsova felé haladó, sem a Bukovina és Galiczián átvezető vonal nem versenyezhetett volna, — t. i. a budapesti kolozsvár-ójtó-galaczi irányának — úgy szólván a Székelyföld nagy részét okvetlenül át kellett volna metszeni. De, fájdalom, a helyett, hogy ez a minden körülmény között biztosan jövedelmező és stratégiai szempontból is leghelyesebb vonal építettett volna ki, építettett Erdély számára egy szép kacskaringós vonal (mintha csak Drezdából jött volna a szászok látogatására), a melynek a többi közt még az az átkos tulajdonsága is megvan, hogy mihelyt székely földet érint, azonnal vagy megáll, vagy kitér, de a székely nép közt egyet sem futkározik; bizonyosan fél a góbéktól! Holott bizony azoktól egyáltalában nincs miért félnie, mert azok mindaddig, míg egyforma eszközökkel folyt a harc a létfenntartás terén, ha mindjárt egy részének béklyóba is voltak verve a lábai, mindazonáltal fényesen kiállották a versenyt Erdély más nemzetiségeivel szemben úgy hazafiság, mint ipar, kereskedelem, vagy értelmiség, jólét és műveltség dolgában.

De ma már egyforma eszközökről szólni sem lehet. Már pedig a létért való küzdelem harcában csak az a fél győzhet, a melyeknek több eszköz áll rendelkezésére existenciájának biztosítása érdekében; és így a végeredmény előre is konstatalható.

Hisz egy pár faragó-iskola és kosárkötő-intézet segédelmével, mikkel minket a magas kormány időszakonként segít, vagy segélyezni akar, vagy — helyesebben kifejezve — mikkel minket a fokozott terhek elbírására képesekké tenni remél, csak nem állhat ki iparunk, kereskedelmünk, gazdaszatunk 10—25%-ig is emelkedő tökekamat s nagybárra önerején készített közlekedési útjaival a versenyt a bankfiókokat, vasutat és mindenféle összes más állami kedvezményeket csaknem kizárólag élvező szászokéval

Hanem világosítsuk csak meg egy kissé még jobban a helyzetet.

Az alig 150 ezer lelket számláló erdélyi szász nemzetiségnek a szász földön, tehát közvetlen befolyása alatt, van az osztrák-magyar banknak két fiókja 4—5 millió forint feletti rendelkezéssel. A szinte 500 ezer lakossal bíró Székelyföldön nincs afélebből csak egy is, holott azon arányban hatnak kellene jutni.

Természetes, hogy abból az összes szász kereskedelem, ipar, gazdaszat — kereskedelmi, baráti, rokonis másnemű összeköttetések folytán — szükségletét 4½—5½%-ig terjedő kamat mellett igen kényelmesen fedezheti.

A Székelyföld iparának, kereskedelmének

és gazdaszatának nagy részben csak a helyi takarékpénztárak állanak rendelkezésére 9, 10, sőt 12%-ig terjedő kamatlábbal, ilyen kamattal is természetesen csak addig, meddig az illető pénzügyintézetek ereje bírja; azon túl a kamatláb más, közvetett utakon esetleg 20—30%-ig is terjedhet.

E szerint, a legelőszőbb székelyföldi pénzt véve is alapul, egy 10,000 forint hitelet élvező száz kereskedőnek, azon érdeméért, mert ő véletlenül a szász földön és szászoknak született, azon számlalomra méltó páriákkal szemben, kiket balsorsuk a Székelyföldre, széke-lyeknek dobott, évenként 400—500 forint elvitatlan előnyük van, azaz annyi, a mennyiből egy középosztályból való 4—5 tagu család, szerény igényeivel, tisztességesen kijöhet.

Igaz ugyan, hogy nagy ügygyel-bajjal egy-egy Brassóhoz közelebb lakó kitűnő hitelű székely kereskedelmi ház is számolhatna le a bank szakályai szerint a fiókoknál váltókat. De lássuk meg p. o., mily atyafiságos mértékkel mérlegeli a brassói bankfiók még az egyes székely vállalatok hitelét is!

Hogy mást ne is említsek, a kézdivásárhelyi takarékpénztárnak — melynek, mellesleg mondva, 100 forint névértékű, de tényleg csak 40 forint befizetett részvényeit 110—120 forint futva vásárolják, de még így sem kapható — leszámlol három aláírással ellátott váltókat a brassói fiók 30, mondd egészen: harmincezer forint értékig; de tovább nem megy még akkor sem, midőn a három aláíró közül csak egyiknek is esetleg összes hitele a legóvatosabb alapon számítva is a 200 ezer forintot jóval felülmúlhatná; mert tudjuk meg, hogy mindazonáltal, hogy a Székelyföld annyira ignoráltatik, Isten és a rendíthetetlen székely kitaratás, józan ész és szorgalom jóvoltából még van magában K.-Vásárhely városában is egy néhány kereskedelmi és gyári cég, kik mintegy 100, 200, 300, egész 400 ezer forint tiszta, úgy szólván tehermentes vagyonnal bírnak, kik ha saját szükségletükre pénzt nem is kölcsönöznek gyakran, de mások kisegítésére váltókat olykor-olykor fogadnak el vagy forgatmányoznak. De azért az ilyen egyének váltói sem képeznek kivételt, ha azok a bankhoz a kézdivásárhelyi takarékpénztár útján jutnak, mert ki van mondva, hogy nevezett intézetnek a brassói fióknál 30—32 ezer forint hitelénél több nem lehet.

Mindezekből kifolyólag világos tehát az, hogy a mit eddig sem a magyar társadalom, sem a magas kormány észre sem vett, t. i. azt, hogy ily viszonyok között a Székelyföld iparának, kereskedelmének a jelenlegi tényállás és állapot kérelhetetlen logikájánál fogva okvetlenül bukni kell, hogy a székelység véres verejétekével szerzett tartalék-vagyonának is rövid idő alatt teljesen meg kell semmisülni: azt már a szász atyafiak

— Ahá, kezdem sejteni.

— No, ugy-e? A lótolvajoknak feladata e szerint két részből áll. Nem elég megszerezni a lovat, hanem még föl is kell vele előbb keresni Mikulik János uramat a nyírjesi kőházában. Az bizonyosan otthon pipázik az ámbituson s hivatalos komolysággal fogadja a lócsiszárokat. Miután szemmel végig nézi a lopott lovat, megvizsgálja a fogait, megveregeti szeretettel a lapoczkáit. „Derék állatka vagy, ne félj, no, ne kapálózz, majd mindjárt becsületes lovat faragok belőled.” Be-megy a kanczelláriába, kiveszi a ládából az egész készletet, hol hivatalos rendben szortírozvák pej, szürke, fehér, fekete, sárga lovakra az okmányok; a milyen kell, olyant keres ki, mert van ott mindenféle. „Husz ménesre való”, mint a hogy szokta mondani.

— S minden pakszus öt forint?

— Van azok közt értékesebb, becsesebb is. Azok, a melyek a „különös ismertető jelek”-re ráillenek. Ezekért tiz-husz forintot is elkér Mikulik uram.

— Hallatlan dolog ez! De hát nem szól aztán ebbe bele a vármegye?

— Bánja is az, uram. Hisz ő maga is már hamis lovon jár.

nemcsak belátták, hanem határozottan tudják, és a hitel megalapításánál már is ezen alapra bázisoztak és bázisoznak.

Látható tehát, hogy a Székelyföld vasut és bank dolgában elég szomorú helyzetben van. Már pedig napjainkban nemcsak az ipar és kereskedelem, hanem még a mezőgazdaság terén is a pénz azt a szerepet viszi, mit a testben a vér, a vasut pedig a szívet pótolja, mi a testben a vért körülhajtja.

Epen ezért vizsgáljuk meg még egy kissé közelebből és részletesebben azon politika eredményét is, a mely a Székelyföldet, és így az erdélyrészi magyar nemzetiség fő zömét, mindez óráig vasutól és bankfióktól megfosztotta.

(Vége következik.)

Molnár Józsiás.

A háromszékmegei „Erzsébet” árvaleány-nevelő intézet mellé felállítandó női ipar-tanműhely tervezete.

Czélja.

1. §. Az intézet 12 éven felüli, VI. elem osztályi végzett, vagy a IV. elemi osztálynak megfelelő ismerettel bíró növendékeit a női munkakör minden ágába fokozatosan bevezetni, abban annyi gyakorlatot nyújtani, hogy az intézetből kilépő növendék akár mint háztartásvezető nő, akár mint szakács, vagy varrónő a társadalomban magának tisztességes állást biztosíthasson s szorgalmas kézimunkája után magát önállóan is mindenkor fenntartani tudja.

A tanműhely tervezete.

2. §. A tanműhely, hogy czélját megvalósíthassa, négy évi tanfolyamra osztatik fel külön-külön tananyaggal. A tanfolyam I. osztályába csak oly növendékek vétetnek fel, kik az 1. §-ban körülírt szellemi képzettség mellett orvosi vizsgálat után testileg elég fejletteknek nyilvánítatnak arra, hogy ez osztály munkakörét káros befolyás nélkül gyakorolhassák. A tanműhelybe, ha azt a hely szűke nem akadályozza, bizonyos díjért városi bejáró növendékek is felvétetnek.

A tanműhely növendékei elméleti és gyakorlati oktatásban részesülnek.

A tanműhely tananyaga.

3. §. A növendékek elméleti oktatást nyernek:

- a) a kik még nem konfirmáltak vagy nem áldoztak, a többi növendékekkel egy csoportban saját felekezeteik vallásából;
- b) az olvasás-, magyar nyelvtan- és irálytanból;
- c) a terményrajzból, a mennyire ez munkakörükkel összeköttetésben áll;
- d) a számtanból;
- e) a természettanból és vegytanból;
- f) a szépirod- és rajzból;
- g) a háztartás- és gazdaságtanból.

Gyakorlati oktatást nyernek a gazdaszszonyság és női kézimunkák következő ágaiból:

I. Gazdasszonyság.

A kerti növények, azok czélja, tenyésztési módja és eltartása s a talaj ismertetése és művelése.

A különböző tápszereknek anyaga, készítés-módja, tápértéke.

A háztartási cikkek bevásárlására, azok értékének helyes megítélésére, elárúsítására való szoktatás.

A fűtés, főzés, mosás, téglázás, baromfi-tenyésztés teljes begyakorlása.

Egy háztartáshoz megkívántató butorizati, ruházati, gazdasági s konyhai felszerelés megismertetése, annak gondozására és takarítására való szoktatás.

II. Női kézimunkák.

Az elemi iskola V., VI. osztálya tananyagának begyakorlása s fejlesztése.

1. A fehérnemű anyagok s azok főbb saját-ságainak ismertetése. Fehérnemű-szabás, varrás kézzel és gépen.

2. Kötés, horgolás, keretmunka. (Ennek alkalmazása kereskedelmi cikkekre, u. m. gyermeköltönyök, kendők.)

3. Fehér és színes himzés kézzel és gépen, tekintettel a vidéki szokásokra a mintáknál.

Hárman is siettek megfelelni:

— Az, hogy minél több lópakszust szedhet össze.

— Nem értem.

— Hát az ugy van, kérem, — szolt most bele a galábai nótárius — hogy minden egyes eladó, mikor a lovat a vásárra viszi, vált otthon a lovának egy bizonyítványt a jegyzői hivataltól arra nézve, hogy a ló igaz jószág, miben aztán benne van a ló „személy-leírása” is, hogy pej vagy szürke, mén vagy kancza, így néz ki, ennyi éves, ez a gazdája s a többi.

— !Értem.

— Ha aztán az eladás nem sikerült, hiába való volt a lóbizonyítvány; mikor a következő vásárra viszi a gazda a lovat, ismét új pakszust vált.

— Természetesen.

— No már most! Ezeket az elavult pakszusokat a vásár után összeszedi a „lovak reparálója” olcsó áron. Gondolom, négy krajczárt fizet egyért-egyért. Az el nem adott lovak gazdái szívesen adják oda, mert nincs többé szükségük rá. Mikulik uram felüti a pakszus bevaltó intézetét valamelyik Laczi-konyhában. A népek úgy özőn'lenek hozzá, mint a zápor.

— Bolond ember! Minek neki az a sok ócska pakszus?

— Minek? Hiszen éppen azon alapszik a keresete. A négykrajczáros pakszusokat eladja öt forintjával. Három-négy ládája van otthon Nyíresen telides-teli bizonyítványokkal. Nagy pénzt reprezentálnak azok!

— Pszt! Erre megy.

Épen e pillanatban ment el mellettünk Mihulik János uram félrekapott kalappal, nagy gangoson. Pánaszkodott fünek-fának tele szájjal.

— Minden haszontalanságért befárasztja a becsületes embert a vármegye! Most is az egész napom itt veszett! Pedig hát munkából él a becsületes ember.

— A farizeus gazember! — sziszegte a jegyző.

— De én még mindig nem fogtam föl a munkáját — mondan halkan.

— Mindjárt megmagyarázom egészen. A könyvek tele van lókötőkkel, a kik egész az alföldre le Szegedig, Kikindáig elmennek s hozzák a szebbnél szebb csikókat. Erre a szenvedélyre alapította Mikulik János uram az ő üzletét, mert ugy tessék venni, hogy a lopott lovat jóra való ember nem veszi meg pakszus nélkül, de ha megveszi is valaki, csak potom árt vet érte a tolvajoknak; de ha bizonság van hozzá, akkor a ló hitele meg van reperálva s hatszorosan nyer árban. Ha meggondoljuk a dolgot, Mikulik jutányos árban dolgozik.

4. Ruhaszabás és varrás a leginkább használt szövetek anyagának és értékének ismeretével.

Csipkevetés, kendők és felöltők horgolása, (csipkék, hálózott, varrott és vetélt csipkék) rojtok bogozása.

6. A ruhaszabás alapján felöltők, köpenyek stb. szabása, a különböző ruhaneműek foltozása.

7. Piperemunkák, (kalapok, fejkötők, galérok, kézelők, kötények) készítése, ezek mosása, vasalása stb., disztárgyak.

8. A len és kender feldolgozása, szövés, fonás.

9. Mellék-iparágak: keztyűszabás és varrás, virágosinálás, zsinór- és gombkötés, különböző diszmunkák készítése, rátét-hímzés, kivarrás, posztó- és bársonyvirágokkal és más oly iparágak, melyeknek ütéséhez nagyobb költség nem kívántatik.

A tanműhely felszerelése.

4. §. A tanműhely felszerelése áll: 1 drb munkaanyag-szekrény-, 2 diszmunka-szekrény-, 1 kötő-, 2 varrógépből; ollók, tűk, varróramák stb. szükséges tárgyakból, melyek a cél elérésére szükségesek.

(Folytatása következik.)

Különfélék.

— **Kinevezés.** Longhi István csendőr, czimzetes őrsvezető, a m. kir. honvédségi Ludovika-akadémián hadapróddá nevezetett ki.

— **A kézdivásárhelyi községi elemi leányiskolánál** Bölcskény Ilona lemondásával megüresedett tanítónői állomásra helyettes minőségben Székely Málna, a kolozsvári tanítónő-képező jelesen végzett növendéke alkalmaztatott, az iskolaszék szeptember 11-kén tartott gyűlése által.

— **A sepsiszentgyörgyi postahivatal** folyó évi október 1-ével állami kezelés alá vétetik. A hivatalvezető Szederjesi Ödön nagyszabasi postatiszt személyében ki is van nevezve.

— **Meghívás.** A „Háromszék” megyei tanítótestület „választmánya folyó évi szeptember 19-én d. e. 9 órakor Maksán a szokott helyen rendes gyűlést tart, melyre a tagok tisztelettel meghívattak. Ezen gyűlésnek a folyó ügyeken kívül egyik igen fontos tárgyát fogja képezni az ez évi közgyűlés helyének, idejének és tárgysorozatának megállapítása. Kézdi-Vásárhelyen, 1885. szeptember 10-én. Elnöki megbízásból: Gyöngyösi István, testületi titkár.

— **Értesítés az iparos urakhoz.** A helybeli alsófokú iparos tanulók iskolájába az 1885—86-ik iskola-évre a beiratások folyó évi szeptember 14-től 21-ig bezárólag a tanáosház nagy termében naponként d. u. 5 órától 7 óráig fognak eszközölni. A beiratás alkalmával minden tanuló után 2 forint tandíj fizetendő. Minden iparos-mester figyelmeztetik, hogy az irt időben tanulóit beírattatni el ne mulassza, s a tandíj fizetéséről idejekorán gondoskodjék, mert ellenesetben az 1884. évi XVII. ipartörvény ide vonatkozó szakaszai értelmében 20 forintól 200 forintig fog büntettetni. A tanítás pedig szeptember 22-kén este 6 órakor a községi fiúiskolában fog megkezdetni. Kézdi-Vásárhelyen, 1885. szeptember 10-én. Szőcs József, polgármester.

— **Szász Domokos** erdélyi ref. püspök beigtatása folyó hó 20-án fog megtörténni Kolozsvárra a belfarkasutczai templomban a következő sorrendben: 1. A püspökké választást megerősítő királyi magas leirat felolvasása s azután a közgyűlés tagjainak a templomba való ünnepélyes bevonulása. 2. Invoctio. 3. A „Kolozsvári Dalkör” éneke. 4. Beigtató-beszéd; tartja Szász Károly duna-melléki ref. püspök. 5. A dalkör éneke. 6. Szász Domokos püspök esküjének bevétel. 7. A gyülekezet éneke.

— **Az erdélyi ref. egyházkerület köz-főjegyzőjévé** — mint a kolozsvári lapok írják — előreláthatólag óriási többséggel fog megválasztatni Szász Gerő jeles költő, kolozsvári első pap és esperes.

— **Tisza Kálmán** miniszterelnök és belügy-miniszter folyó hó 19-kén szombaton Kolozsvárra megy. A magyar kormányelnököt örvendetes családi esemény viszi Kolozsvárra. Ez nap vezeti ugyanis oltárhoz a miniszter

nagytehetségű és kitünő készségű fia dr. Tisza István unokatestvérét, Ilonát. Amennyasszony édes atyja Tisza László ugyanekkor egyszerre éri elte kettős öröm-napját. A nagyobbik nővérrel egyszerre lép oltár elé Tisza Jolán mint gróf Bethlen Pál arája. — A fényes főúri esketési szertartás délelőtt 10 órakor foly le a belső-farkas utcazi ref. templomban, hol Szász Domokos adja össze a párokat, kik közül dr. Tisza István és neje az esküvő után Gesztre, gróf Bethlen Pál és neje pedig Bethlenbe utaznak.

— **A marosvásárhelyi kir. törvényszék,** mint a hűtlenség, lázadás stb. büntényének elbírálására hivatott fórum, a bucaresti „Romania Irredenta” ismert proklamációja alkalmából köriratot intézett az erdélyrészi törvényhatóságokhoz az iránt, hogy tartsák szem előtt azokat az egyéneket, kik az Irredentával való összeköttetés gyanújában állanak; szükség esetén házmotozást is eszközöltesenek, az esetleg talált bűnjelkeket pedig foglalják le és az illető tetteseket elbírálás és megfenyítés végett szolgáltatassák át a marosvásárhelyi törvényszéknek. — A felsőváráljai (Alsó-Fehérmegye) gör. k. a. h. papot, kinél a román Irredenta kiáltványából több példányt találtak, elfogták. Déván a Hirsch testvéreket, kiknek nyomdájában proklamációt nagyobb számban találtak, szintén elfogták. Meg is érdemelték.

— **Lengyel vendégeink** hétfőt egészen a kiállításnak szentelték. Reggel 8 órakor tömegesen, egy csoportban vonultak a kiállítás területére. Utjokban mindenütt lelkes ovációkban részesültek. A kiállítás főkapuja előtt Zichy Jenő gróf üdvözölte a vendégeket, kinek szép beszédére a krakói polgármester, Szlachetovszky, válaszolt lengyelül. Ezután Zichy vezetése mellett az iparsarnokba vonult a szép látványt nyújtó csoport, melynek kiválóbb tagjai lengyel nemzeti ruhába voltak öltözködve. A lengyeleket nagyon meglepte a tárlat gazdagsága. Innen a királypavillonba vonultak, melynek remekeit megbámulván, a műcsarnokba mentek, hol aztán csoportokra oszolva, folytatták körutjukat. Délután a főváros fényes bankettet rendezett a lengyel vendégek tiszteletére. A kedélyes lakomát számos hazafias szellemű pohárköszöntő fűszerezte. — Kedden testületileg vonultak a lengyelek a kerepesi temetőbe, hol kegyeletük jeléül koszorukat tettek Deák Ferencz és Woronieczky herczeg sírjára. Az ünnepélyes hangulatot lelkes beszédek és a lengyel hymnus mélabus hangjai emelték. A temetőből a Petőfi-térre vonultak lengyel vendégeink, hol nagy közönség várta őket. Itt pompás, babér- és dőlővi növényekből készült koszorút helyeztek Petőfi szobrára. A lengyel vendégek egyike szép beszéd kíséretében helyezte el a koszorút, mire a magyar hymnusz zendült fel. Ezután Párthényi L. joghallgató nagy hatás közt szavalta el Völgyi G. joghallgatónak ez alkalomra irt költeményét. A közönség a magyar és lengyel hymnus hangjai mellett oszlott szét. Délután a lengyel-egylet bankettet rendezett honfitársai tiszteletére. Innen a vendégek nagy része a Margit-szigetre ment, hol este 7 óráig mulattak. Este 10 órakor részt vettek az írói kör estélyén. Az ünnepélyességek programja ezzel lejár s most már a kiállítás tanulmányozására és fővárosunk nevezetességeinek megtekintésére fordítják idejüket lengyel vendégeink.

— **Petőfi sírja.** A segesvári csatatér fölkuatására alakult bizottság a lefolyt szünidők alatt különböző irányban folytatta buvárlatait. A begyűlt adatok között Petőfi Sándor még élő kortársainak több nagyérdéki nyilatkozata van. Irodalmi úton is sikerült már annyit megtenni, hogy a Petőfi halálára vonatkozó összes megjelent nyilatkozatok össze vannak gyűjtve s most már csak egyes nézetek megbízhatóságának mérlegelése s esetleges megállapítása volna hátra. A legközelebbi teendő lesz a segesvári csatatér helyrajzi fölvétele s ama helyek megjelölése, melyeket a nép Petőfi sírhelyének tart. E célból a bizottság alelnöke dr. Török Aurél beszerezte Segesvár, Fehéregyháza és Hódmezőkövesd környékén a magyar nyelvű kataszteri térképét s a közeli környék sztrategiai rajzát a segesvári útközteről szóló hiteles leírással. Jövő hétfőn dr. Török Aurél alelnök, dr. Váli Béla bi-

zottsági titkár és a bizottság jegyzője Segesvárra utaznak a helyszíni szemle megejtése végett. Ugyanekkor a csatának még élő szemtanuit is ki fogják hallgatni, különösen Petőfire és a sírhelyekre vonatkozólag.

— **Budavár visszafoglalásának** 203-ik évfordulója alkalmával a rendező bizottság az egykori nyomtatványok, okmányok és metsetekből kiállítást fog rendezni. E kiállítás anyagának szaporítása végett Mailáth Béla, a muzeumi Széchenyi-könyvtár őre, a nyári szünidő alatt hosszabban tanulmányozta az erdélyi könyvtárakat. Meglátogatva az összes számbavehető könyvtárakat, ide vonatkozó anyagokat azonban csak a kolozsvári, marosvásárhelyi, nagy-enyedi és gyulafehérvári könyvtárakban talált, ezekben is mindössze hét darabot. A Mailáth által a kiállításra eddig összegyűjtött anyag 171 nyomtatványból és 143 metszetből áll, a melyek közt számos eddig teljesen ismeretlen darab is van.

— **Szatmár** szab. kir. város képviselőtestületének rendkívül zajos ülése volt. Dr. Lukács László tanárt, az ismert dákoróman izgatót, kit a magyar állameszme ellen elkövetett működéséért a miniszter Losoncba helyezte át, Szatmár város képviselőtestülete kiutasította kebeléből. Dr. Lukács ugyanis az áthelyezés folytán lemondván tanári állásáról, püspöke által lelkészi állomással kárpóttatott s így jövőre is ott maradt. A képviselő-testület egyszer még kijelentette, hogy nem tűri meg kebelében sennek daczára Dr. Lukács a gyűlésen most újból megjelenvén, a képv. testület egyik tagja tolazkodónak és szemtelennek bélyegezte, s végül egyhanglag határozatba ment, hogy a gyűlés Dr. Lukácsal egy széklet nem ül.

— **Kereskedelmi szerződés Romániával.** A kolozsvári kereskedelmi és iparkamara véleménye jelentését a Romániával kötött 1876-iki kereskedelmi szerződés felett külön követben kinyomatta és küldte szét. E tiz nyomtatott ivre terjedő kötet alaposan és behatóan foglalkozik Romániával való kereskedelmi viszonyunkkal. E jelentés a kolozsvári, brassói és aradi kamarák közös tárgyalásainak eredménye és főleg az erdélyi érdekek szempontjából a kereskedelmi szerződés megújítását óhajtja. Erre nézve oly bő és részletes adatokat hoz fel, a kereskedelmi viszonyt Ausztria-Magyarország és Románia között oly behatóan ismertet, hogy e munkára a kolozsvári kereskedelmi és iparkamara méltán büszke lehet, mert ehhez hasonló dolgozat alig van közgazdasági irodalmunkban, melyre nézve ez a jelentés határozott nyereség. A rendkívül érdekes és tanulságos általános bevezetés után a Romániával kötött 1876-iki kereskedelmi szerződést tárgyalja cikkenként, rámutat a hiányokra és kiemeli azokat a hátrányokat, melyeket a szerződés Magyarországra ró. Ezután tételesen ismertet a romániai vámtarifát, úgy a mint az még jelenleg Ausztria-Magyarországgal szemben fennáll, és végül nagyon részletesen tárgyalja Románia exportcikkeit hazánkba. A statisztikai adatokkal bőven ellátott jelentés Széchenyi Pál gróf földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterhez van intézve. A kolozsvári kereskedelmi- és iparkamara e kitünő jelentése a Romániával való kereskedelmi szerződés megújításánál megbecsülhetlen szolgáltatásokat fog tenni.

— **Tűz volt** Alsó-Csernátonban e hó 5-én. Baritz Antalné csüre benne volt 60 szekér árpával együtt, mely a Végh Pál tulajdona volt, leégett. Ugy a csür, mint az árpa biztosítva volt.

— **Nagy Péter** erdélyi ref. püspök emlékezete cím alatt a kézdivásárhelyi ref. egyháztanács közreadta Székely János lelkésznek megható, szép könyörgését s Zoltáni Elek léczfalvi lelkésznek a boldogult püspök életét, jellemvonásait hiven visszatükröző, talpraesett gyász beszédét, melyek a f. évi június hó 7-én tartott gyászünnepeken mondattak volt el. Elismeréssel adózunk a buzgó egyháztanácsnak azon áldozatkészségéért, hogy alkalmat nyújtott e jeles szónoki műveket olvasásban is élvezhetni, s egyszerű mind különös figyelmébe ajánljuk a t. lelkész uraknak — felekezeti különbség nélkül — e csinos füzetkét, mely Kézdi-Vásárhelyt

Szabó Alhert könyvnyomdájában jelent meg. Ara 20 krajczár.

— **Nyilvános köszönet.** Kézdivásárhelyi ev. ref. díszes egyházunk kijavítására szívesek voltak adományozni még a következők t. egyház-tagok: Szacsva János ének-vezér 2 frt. Özvegy Rózsa Elekne 40 kr. Id. Dézsi Bálint 2 frt. Tordai János 1 frt. Szőcs Mózes méssáros 1 frt. Molnár Károly szűcs 1 frt. Csiszár Sándor 50 kr. Csiszár Amália 50 kr. Kupán János csizmadia 1 frt. Pongrácz Vilma kisasszony 1 frt. Jancsó Elek mészáros 50 kr. Ifj. Jancsó István tanítójelölt 50 kr. Páljános Géza 1 frt. Hoffmann Lukács 1 frt. A nemes fazekas-társulat 4 frt. Barabás Mór tanító 1 frt. N. N. 10 frt. Szőcs Dani százados 5 frt. Dr. Longhi Angelóné 1 frt. Kiss Károly e. h. jegyző 2 frt. A nemes asztalos-társulat 5 frt. Székely János ref. lelk. 5 frt. Együtt 46 frt 40 kr. Hozzá adva az ezt megelőző hírlapilag nyugtázott összeget 691 frt 49 krt, a mai napig begyűlt összesen 737 frt 89 kr. — Fogadják a kegyes adakozók szíves adományaikért e helyen kifejezett leghálásabb köszönetünket. A Mindenhátó Isten, kitől jön minden áldás, árássa el kegyelmével, áldásával mindnyájukat s adja vissza bőségesen egyházunk javára hozott áldozataikat! Kézdi-Vásárhely, 1885. aug. 25. Székely János ref. pap, Török Bálint főgondnok, Köllönte Mózes al-gondnok, Baló László h. jegyző, id. Szőcs János egyh. tanácsos, Balogh Gyula egyh. tanácsos.

RÖVID HIREK.

Jókai Mór ismét egy hosszabb történeti regényen dolgozik, melynek címe: „A három köfé.” Koszorus írónak az öszön Dalmáciába utazik a szükséges tanulmányok megtétele végett. — **Báró Podmaniczky,** a m. kir. operaház intendánsa részére Ő felsége a valóságos belső titkos tanácsosi címet díjmentesen adományozta. — **Mitroviczából** jelentik, hogy Zavrát községben egy banda kirabolta több előkelő család házáat. A rablók több férfit és gyermeket lemészároltak. — **Somssich Páltól** közelebb nagyérdéki munka fog megjelenni, melyben az 1847-ki országgyűlés amaz eseményei lesznek leírva, melyek még eddig ismeretlenek. — **Emléktáblával** jelölte meg a szentesi kaszinó Horváth Mihály történetíró és Tóth József színművész szülőházait. Az emléktáblák okt. 22-én fognak ünnepélyesen lelepleztetni. — **A szigetvári vértanúk** hősi halálának évfordulóját szept. 7-én, mint minden évben, az idén is nagy pompával ünnepelték meg Szigetvárt. — **A kovaszinczi** jegyzőgyilkosság ügyében erőlyesen foly a vizsgálat. Mult vasárnap beszállították az aradi börtönbe a gör. kel. lelkészt, a tanítót s több előjárásági tagot, kik a gyilkosságban mint bünszerzők szerepeltek. — **Montceau les Minesben** anarchisták egy csendőrré égő anyagokat dobáltak. Nyolcz anarchistát elfogtak. — **A kolozsvári** egyetemi ifjuság román colloquium tartására Sándor Józsefet, a közm. egyesület titkárát kérte fel. — **Napoleon Lajos** herczeg utazást szándékozik tenni a föld körül. A herczeg okt. elején kél utra. — **Borzasztó légszeszrobbanás** történt a napokban Berlinben. Sokan súlyosan megsérültek. — **A newyorki magyarok** e hó 7- és 8-án nagy népiünnepet rendeztek. — **Bolognában** egy fiatal leány a börtönben kelt egybe kedvesével. A völegény 4 évvel ezelőtt 12 évi fegyházra ítélték, mert rálőtt a leányra s így még 8 éve van hátra. — **Két gyermek** ült fel a minapában egyik hamburgi gőzösre s az Ozeánon átszerencsésen eljutottak Amerikába. A gyermekek, kik közül a nagyobbik 8 éves, szüleik felkeresése végett tették meg ez utat. — **Doverben** a napokban egy léghajót, melyen 3 ember ült, a tenger felé hajtotta a szél s a léggömb a vízbe esett. Szerencsére csónakosok vetődtek oda, kik megmentették a léghajósokat. — **Angliában** a vasuti szerencsétlenségek következtében meghalt emberek összes száma eddig 1134, a sérülteké 4100. — **Brassóban** e hó 3-án Kindler Ferencz szász vászonkereskedő revolverrel föbelötte magát. Tettét gyógyíthatatlan elmebajban követte el. — **Pozsonyban** a mult héten W. földbirto- kos magtára beszakadt. Egy jómódu gazda 17 éves leánya, ki a magtárban rostált, oda veszett, s több ember megsérült. — **A Lange-land** sziget melletti tengerszorosban két torpedo-naszád összeütközvén, elmerült s a naszádok két gépése oda veszett. — **Spanyolországban,** ugy látszik, szünőfélben van a kolera. E hó 8-án 630-an haltak el kolerában. — **A kőbányai sertsékiállítást** hétfőig összesen

